

Hørings svar – Revisjonsdokument Sundsbarmreguleringen

I NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 «Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022., Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering.» står det innledningsvis:

«Formålet med revisjon er å bedre miljøforholdene i de regulerte Vassdragene»

Tokke JFF er opptatt av å bevare en levende natur med minst mulig skadevirkning av menneskelig påvirkning. Samfunnsnyttene ved utnyttelse av vannfall til produksjon av elektrisk energi er betydelig, men det utelukker ikke at det tas nødvendige miljøhensyn ved kraftproduksjon.

Sundsbarmreguleringen er en eldre konsesjon med reguleringsbestemmelser utformet etter datidens krav til energiforsyning og miljøkunnskap.

Tidene har forandret seg. I dag er Norge en netto eksportør av elektrisk kraft. Vi lever i en tid hvor kunnskap om miljøets betydning er betydelig endret. Nyere lovverk og internasjonale forpliktelser stiller krav om en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser.

Vilkårsrevisjon for Sundsbarm reguleringen gir mulighet for betydelige og helt nødvendige miljøforbedringer.

Storørret

Storørretstammene i Telemark er i ferd med å forsvinne. Storørretstammer er sjeldne og det er økt fokus på å bevare Norske storørretstammer. Storørret er en indikator art. Livskraftige storørretstammer indikerer et fungerende økosystem som er en viktig målsetting i EUs vannrammedirektiv. Sundsbarmutbyggingen påvirker mange viktige storørretforekomster negativt.

Storørretstammen i Dalaåi i Kviteseid.

Storørretstammen bruker Dalaåi i Kviteseid som gyte/oppvekstområde. Dagens situasjon for denne stammen er ikke undersøkt og status er ukjent.

Forslag tiltak:

Det må iverksettes biologiske undersøkelser for kartlegging av storørretstammen. Effektiv populasjonstørrelse N_e må beregnes. Det må utarbeides tiltak for å sikre at stammen er bærekraftig. Det er behov for miljøtilpasset vannføring i Dalaåi med lokkeflommer. Gyte og oppvekstområder for storørret må sikres uten vandringshinder.

Storørretstammen i Seljordsvatnet med gyte/oppvekstområde i Vallaråi.

I NINA rapport 1233, Kunnskapsstatus og forslag til ferskvannsøkologisk undersøkelsesprogram Vallaråi i Telemark, står det:

Side 11

«Storørretbestanden(e) i Seljordsvatnet med tilhørende gyteelver vurderes å være en

klassisk storørretbestand med røtter tilbake til istidens avsmeltning. En viktig begrunnelse for dette er forekomsten av bekkeniøye og trepigget stingsild i dette vassdraget. Dette er indikasjoner på at deler av fiskefaunaen har etablert seg som følge av naturlig kolonisering.»

Side 19

«4.2.2.2 Kommentarer

Gitt at storørreten i Vallaråi utgjør en egen genetisk enhet, vurderes den årlige gytebestanden av storørret som kritisk lav, og risiko for negative genetiske effekter vurderes som stor.»

Forslag tiltak:

NINA rapport anbefaler at det gjennomføres genetiske undersøkelser av ørret i Vallaråi. Effektiv populasjonstørrelse N_e må beregnes. Det må utarbeides tiltak for å sikre bærekraftig utvikling av fiskestammer. Blant annet så må det sikres tilstrekkelig vannføring i storørretførende del av Vallaråi i tilfelle driftstans Sundsbarm kraftverk. Det må kartlegges hva som er akseptable vanntemperatur endringer i storørret og bekkeniøye førende del av Vallaråi. Etablere fri vandring forbi dagens vandringshinder vil gi tilgang på nye gyteområder. Miljøbasert vannføring ovenfor dagens vandringshinder tilpasset storørret

[Storørretstammen i Seljordsvatnet med gyte/oppvekstområde øvre del av Bø elva.](#)

Den utløpsgytende storørretstammen i Seljordsvatnet er kjent men lite undersøkt.

Forslag tiltak:

Det må iverksettes biologiske undersøkelser for kartlegging av storørretstammen. Hva er status for denne stammen i dag. Effektiv populasjonstørrelse N_e må beregnes. Det må utarbeides tiltak for å sikre at stammen er bærekraftig.

[Det må stilles krav til prosess på hvordan nødvendig kunnskapsinnhenting skal foregå.](#)

Det må opprettes en styringsgruppe for utarbeiding av biologiske undersøkelser.

Ulike interessegrupper skal være representert i styringsgruppen.

Mandat for styringsgruppen må utarbeides i felleskap.

Styringsgruppen utarbeider mandat for fiskeribiologiske undersøkelser. Eventuelle endringer i mandat, eller mandatsavklaring skal utføres av styringsgruppen.

Styringsgruppen bestemmer hvem som får oppdrag for å gjennomføre fiskeribiologiske undersøkelser

All fagrapportering skal skje til styringsgruppen.

Dersom undersøkelser foretas av flere forskere skal uenighet blant forskere fremkomme i sluttrapport.

[Bekkeniøye](#)

Bekkeniøye (*Lampetra planeri*) er en art i gruppen niøyer som finnes i Vestvatna og Dalaåi i Kviteseid. Den er også registrert i Vallaråi og i Bø elva. Bekkeniøye er rødlistet og karakterisert som livskraftig LC i artsdatabanken til tross for at artsdatabanken opplyser om at det mangler basal biologisk kunnskap om arten..

<http://data.artsdatabanken.no/Rodliste2015/rodliste2015/Norge/42456>

I Bandak og Tokkeåi (nabovassdrag) har bekkeniøye bestanden blitt vesentlig redusert på grunn av blant annet effektkjøring. Ny kunnskap om bekkeniøye indikerer at bekkeniøye kan ha stor påvirkning på storørrebestander. Bekkeniøye utgjør en viktig matressurs for storørret.

Forslag tiltak:

Det må gjennomføres fiskeribiologiske undersøkelser for å kratlegge niøyebestander og hvordan regulering påvirker disse bestandene i Sundkilen, Dalaåi, Vallaråi og Bø elva.

Sik

Sik er en viktig byttefisk for storørret og arten finnes i Sunkilen med gytevandring til Dalaåi. Sik finnes også i Seljordsvatnet.

Forslag tiltak:

Det må gjennomføres fiskeribiologiske undersøkelser for å kratlegge sikbestander og hvordan regulering påvirker disse bestandene i Sundkilen, Dalaåi, Vallaråi og Seljordsvatnet.

Gjengroing

Overføring av vann til Sundsbarm har resultert i omfattende gjengroing av Oftevassdraget og Morgedalsvassdraget. Effekten er svært synlig og påvirker økosystemene i områdene som i dag har sterkt redusert vannføring. Gjengroing og redusert vannføring reduserer landskapets verdi i det som var og fremdeles er et viktig bosettingsområde og en attraktiv turistdestinasjon.

Forslag tiltak:

Områder verst rammet av gjengroing må mudres. Det gjelder Oftevatn og store deler av Morgedalsvassdraget. Nødvendig vannmengde må tilbakeføres opprinnelig elveleie for å redusere slamming og gjengroing. Det må etableres mulighet for spyleflommer for å motvirke gjengroing. Terskler fjernes og fri fiskevandring gjenoprettes.

Vannmåling

Dagens vannmålere står plassert i god avstand nedenfor slepp punkt. Det medfører at vannmåling ved slepp punkt blir påvirket av restvann tilføring mellom slippunkt og vannmåler.

Forslag tiltak:

Vannmålere må plasseres ved slipp punkt for miljøvannføring. Data fra målepunkt må gjøres tilgjengelig for allmennheten på WEB f. eks. sildre.nve.no. Websiden sildre.nve.no må forbedres slik at det blir enklere å søke vannførings data tilbake i tid. Dette kan gjøres ved at fra/til dato kan registres direkte i søkefelt i stedet for uendelig antall klikk som i dag.

Vannforurensing Morgedal vassverk:

Morgedal vassverk er drikkevannskilde for Morgedal. Vassverket er plaget med tilførsel av E-koli bakterier og mye humus i vanninntak. Det bør utredes om problemet er forårsaket av variable strømforhold på grunn av vannoverføring til Sundsbarm.

Forslag tiltak:

Hva som forårsaker problem med redusert vannkvalitet for Morgedal vassverk må kartlegges med nødvendige utbedringsforslag. Utbedringstiltak må gjennomføres.

Bekkeinntak

Sundsbarmreguleringen har flere bekkeinntak som medfører tørrlegging av bekkene nedenfor inntakene.

Forslag tiltak

Det er viktig å få tilbake naturlig «puls» i et ødelagt økosystem. Det kan gjøres ved å la vann helt eller delvis renne forbi bekkeinntak. Gevinst ved å la vann renne forbi bekkeinntak må utredes.

Sluttkommentar

I NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 er Seljordvassdraget omtalt på side 105. Vassdraget er vurdert til kategori 1.1 – Høy prioritet. Rapportens foreslåtte tiltak bør tillegges stor vekt.

Nødvendig tilbakeføring av vann til Dalaåi i Kviteseid vil påvirke eksisterende kraftproduksjon i Bø elva (reduksjon) og kraftproduksjon nedstrøms Flåvatn i Telemarksvassdraget (økning). NVE må ta stilling til disse endringene når konsesjoner for nye kraftverk i Bø elva behandles.

For Tokke Jeger & Fiskeforening

Bjørn Olav Haukelidsæter

Birger Gauslaa

For Nome Jeger & Fiskeforening

Andreas Hauge

